

Больш увагі распаўсюджванню кнігі

Комуністычная партыя і Савецкі ўрад аддаюць велізарную ўвагу пытанням ідэалагічнай работы і далейшага ўздыму сацыялістычнай культуры.

Магутным сродкам комуністычнага выхавання працоўных з'яўляецца кніга. Кніга ўзбагачае чалавека, дае магчымасць яму духоўна расці, лепш разумець жыццё.

У СССР выдавецкая справа была шырока развітая. Велізарным тыражам выдаюцца працы класікаў марксізма-ленінізма, сельскагаспадарчай, навукова-тэхнічнай, грамадска-палітычнай, вучэбна-педагагічнай і мастацкай літаратуры.

За гады савецкай улады надзвычайна развілася паліграфічная прамысловасць Беларусі. Павялічылася колькасць выдаваемых кніг. Перакладаюцца на беларускую мову працы класікаў сусветнай і рускай літаратуры.

Велізарнае палітычнае значэнне набыла арганізацыя распаўсюджвання і прапаганды кнігі. Распаўсюджваннем літаратуры ў Беларусі ССР займаюцца Галоўнае ўпраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР, Беларускае і Саюзнае. Гэтыя ўстановы многа зрабілі на палепшэнне гандлю кнігамі і іншай друкаванай прадукцыяй у гарадах, гарадскіх пасёлках і раённых цэнтрах рэспублікі.

Аднак у цэлым становішча з кніжным гандлем у рэспубліцы застаецца незадавальняючым.

Большасць кніжных магазінаў знаходзіцца ў малых, дронна абсталяваных, або зусім пераставаўшых працаваць. Недавальняючы ўмовы абсталявання да культурнага гандлю і на абслугоўванні пакупнікоў. У многіх магазінах, асабліва размешчаных у раённых цэнтрах, адсутнічае ўлік літаратуры па назвах і выданнях. Гэта стварае блытаніну ў рабоце. Дакладна вызначыць наяўнасць той ці іншай кнігі амаль немагчыма. Адсутнасць картэжкі не дае магчымасці Галоўнігандлю і яго абласным канторам аператыўна і правільна размяркоўваць літаратуру.

Асартымент кніг у магазінах, як правіла, абмежаваны. Пыліт і запатрабаванні пакупнікоў не ўлічваюцца. Большая частка літаратуры затрымаецца на складах абласных кантор, у той час як у рознічнай сетцы гэта літаратура адсутнічае. У абласныя кнігагандлюючыя арганізацыі завозіцца літаратура без уліку спецыфікі вобласці. Гэтая літаратура, натуральна, не знаходзіць збыту. Так, Саюзнігандль Міністэрства культуры ССР завасца без заказаў наступная кнігі: «Дунайскае сельд і біялагічныя асновы яго прамісла», «Руднічныя турбіны». І гэтыя кнігі, якія ў наш час не выконваюць сваё дагаворнае абавязальнасці і не дадуць Галоўнігандлю БССР многа палітычнай, дапаўняльнай і другой літаратуры.

Дронна размяркоўваецца літаратура і па абласцях. У асобныя вобласці і раёны завозіцца вялікая колькасць аднастайнай літаратуры, якая тут не знаходзіць збыту і залежваецца на складах. А ў другіх абласцях і раёнах такой літаратуры нехапае. Узнікаюць фінансавыя цяжкасці.

Вельмі слаба арганізавана ў рэспубліцы свечасвая інфармацыя пакупнікоў аб паступаючай літаратуры. Для апавішчэння насельніцтва аб кніжных навінках не выкарыстоўваюцца такія магутныя сродкі рэкламы, як радыё, газета.

Надзвычай неадавальняючае становішча ў кнігагандлюючых арганізацыях са складальнай гаспадаркай. У большасці аблігандлюючых арганізацыяў колькасць складаў часта размешчаны ў сільных падвальных і поўпадвальных памяшканнях, якія зусім непрагодны для заваявання кніжнай прадукцыі. Можна прывесці многа фактаў масавага паваннавання кніг з-за блізкасці складскіх памяшканняў. Асабліва дронна з захаваннем літаратуры ў Магілёўскай вобласці. У складзе, размешчаным у падвальным памяшканні Магілёўскага культурасветучышчальнага, толькі за апошні час сапавана літаратуры на суму каля 200 тысяч рублёў.

Вялікім пытаннем карыстаецца літаратура сярод сельскага насельніцтва. Тым не менш становішча з кнігагандлем у сельскай мясцовасці застаецца незадавальняючым. Паз рэалізацыі кніг раённымі кніжнымі магазінамі сістэматычна не выконваецца. Асабліва адстаюць магазіны ў Дэльчыцах і Жыткавічах.

Кнігагандлюючая сетка ў рэспубліцы не разгортваецца. У адной толькі Полацкай

С. СЦЕПІН
першы намеснік міністра культуры БССР

вобласці ў пасці раёнах няма кніжных магазінаў. За восем месяцаў 1953 года ў рэспубліцы адкрыты толькі адзін кніжны магазін (у Полацкай вобласці). Вельмі дронна арганізаваны гандаль кнігамі ў сельскіх магазінах сапжывецкай кааперацыі. Пыліт сельскага насельніцтва на кнігу сельскага кааперацыі не задавальняе нават у самых мінімальным памерх. Устаноўны сапжывецкай кааперацыі па неарозумелых прычынах адмаўляюцца ад літаратуры выдавецтваў БССР, абмяжоўваючыся літаратурай і падручнікамі цэнтральных выдавецтваў. Не аддаецца гэтымі ўстановамі адпаведная ўвага і распаўсюджванню масава-палітычнай літаратуры.

Праверка паказала, што многія райсапжывцэаўзы не хочць па-сур'ёзнаму займацца рэалізацыяй літаратуры на сале і не завозіць у магазін новыя кнігі. Так, напрыклад, у Лапцкім сельгасу Слаўгарадскага райсапжывцэаўза на 23 чэрвеня 1953 года мелася падручнікаў мінулых год выдання на 161 руб., палітычнай літаратуры на 70 руб. і мастацкай літаратуры на 170 руб. У магазінах Мікуліцкага сельгасу Брагінскага раёна не знайшлася наогул ніякай літаратуры. Не дзіўна таму, што планы рэалізацыі літаратуры райсапжывцэаўзы сістэматычна не выконваюць. Пухавіцкі райсапжывцэаўзы план першага паўгоддзя 1953 года па рэалізацыі літаратуры выкаліць толькі на 8,7 працэнта. Райсапжывцэаўзы Браскаўскай вобласці завезлі ў гандлюючую сетку ў першым квартале бягучага года літаратуры ўсяго на 17 працэнтаў да плана. Хоцімскі райсапжывцэаўзы першым паўгоддзі 1953 года зусім не завозіў у сваю гандлюючую сетку палітычнай, сельскагаспадарчай і мастацкай літаратуры. Атрыманая падручнікі тут пшшаны ў продаж у раённым цэнтры, у той час як яны павінны былі быць размеркаваны па сельню і школах.

Асноўнай прычынай незадавальняючага становішча кніжнага гандлю з'яўляецца тое, што падбор і расстаноўка кадраў гандлёвых работнікаў часта ажыццяўляецца без уліку іх дзелавых і палітычных якасцей. На адказныя пасады прызначаюцца людзі, якія не маюць спецыяльнай адукацыі і арганізацыйнага вопыту. Палітычная, агульнаадукацыйная і спецыяльная вучоба гандлёвых кадраў, асабліва работнікаў прылазка, арганізавана неадавальняюча. Падрыхтоўка спецыялістаў кніжнага гандлю не ведзецца. Калі для падрыхтоўкі работнікаў другіх галін гандлю ў рэспубліцы ёсць спецыяльныя навучальныя ўстановы (гандлёвыя тэхнікумы Міністэрства гандлю БССР, кааперацыйны тэхнікум Беларускага, у вучэбныя ўстановы па падрыхтоўцы спецыялістаў кніжнага гандлю адсутнічаюць. У выніку большасць работнікаў кнігагандлю не мае дастатковай адукацыі, агульнай і спецыяльнай. Каля 80 працэнтаў работнікаў кніжных магазінаў маюць толькі пачатковую адукацыю. З 1243 работнікаў кніжнага гандлю рэспублікі вышнюю адукацыю маюць 8 чалавек, а спецыяльную сярэдняю — толькі 9. Састаў кнігагандлёвых работнікаў у асаблівасці большасці вельмі малады па стажу работы (ад аднаго да трох год).

Кіраўнікі аблігандлюючых не праводзяць ніякай работы з кадрамі па павышэнню іх ведаў і кваліфікацыі. Дронна вывучаюцца асабістыя якасці кожнага работніка. У выніку непрагодныя работнікі доўга застаюцца на займаемых пасадах. Пытанне падрыхтоўкі кадраў набывае асабліва вострае значэнне. Неабходна ўмацаваць кіраўніцтва ўстаноў аблігандлюючых людзьмі, здольнымі справіцца з адказнай работай.

Міністэрства культуры БССР у бліжэйшы час ставіць задачу арганізаваць у рэспубліцы тэхніку кніжнага гандлю. Абласныя ўпраўленні культуры і раёныя аддзелы культуры абавязаны ажыццяўляць неабходныя кіраўніцтва і аказваць паўсядзённую дапамогу ўстановам кніжнага гандлю. Культурна-асветныя ўстановы — Дамы культуры, гарадскія, раёныя і сельскія бібліятэкі, хаты-чытальні залікасныя весті паўсядзённую работу па прапагандзе і распаўсюджванню савецкай кнігі.

Аднак некаторыя работнікі культурна-асветных устаноў не правяюць належнай ініцыятывы ў гэтым напрамку. Кніжныя фонды гарадскіх, раённых і асабліва сельскіх бібліятэк папавяюцца надзвычай марудна. Камплектаванне калгасных бібліятэк праходзіць неадавальняюча. Неаб-

ходна дабіцца, каб у кожным калгасе ў бліжэйшы час была арганізавана бібліятэка.

Многія абласныя, раёныя савецкія органы ніякіх дзейных мер па палепшэнню работы кнігагандлюючых устаноў, на сутнасці, не прымаюць, не аказваюць ім ніякай практычнай дапамогі. Для будаўніцтва раённых кніжных магазінаў у Полацкай вобласці ў мінулым годзе было асінгавана 240 тысяч рублёў. Полацкі аблвыканком не дапамог аблігандлюючым асабці гэтыя сродкі, нявесчасова выдзеліў будаўнічыя матэрыялы і падрачыкаў-будаўнікоў, не ўзяў справу будаўніцтва пад свой кантроль. У выніку асінгаваныя сродкі засталіся нявыкарыстанымі. Такое-ж становішча ў Маладзечанскай і Віцебскай абласцях.

Мала ўвагі аддаецца падбору кадраў кніжных работнікаў. Маладзечанскі абласны камітэт КПБ вызваліў ад займаемай пасады дырэктара аблігандлюючых тав. Беллагорцава, які па сваіх дзелавых і палітычных якасцях не адпавядаў прызначэнню, аднак замест тав. Беллагорцава на пасаду дырэктара быў зацверджаны тав. Калоды, які перад гэтым не справіўся з работай намесніка старшын аблсапжывцэаўза. З прыходам Калодына кніжны гандль у Маладзечанскай вобласці не толькі не стаў лепшым, а яшчэ больш пагоршыўся.

Пінскаму аблвыканкому даўно вядома, што дырэктар аблігандлюючых тав. Ключніцкі не здольны забяспечыць кіраўніцтва. Плян рэалізацыі літаратуры ў вобласці сістэматычна не выконваецца, растуць крадзжы і растраты, пагаршаецца фінансавое становішча ўстаноў, аднак меры для таго, каб умацаваць аблігандлюючых правераным і здольным работнікам, не прымаюцца.

Аналагічныя факты маюць месца і ў другіх абласцях.

Дронна пакуль што працуюць і выдавецтвы рэспублікі. Яны сістэматычна не выконваюць вытворча-тэхнічныя планы і не даюць кнігагандлюючым сетцы вялікую колькасць літаратуры. Толькі за мінулы год кніжныя магазіны неадатрымалі ад выдавецтваў літаратуры на суму звыш 9 мільянаў рублёў, а за першае паўгоддзе 1953 года — на 4 мільяны рублёў. Маюць месца неарыўнасны паўтарыны і паралельныя выданні кніг. У выніку гэтага шмат літаратуры застаецца нерэалізаванай, а таварныя рэшткі гандлёвых арганізацый растуць. Выдавецтвы выпускаюць неактуальную, часта непатрэбную літаратуру. У тэматычных планах ўносяцца кнігі, якія не карыстаюцца попытам у насельніцтва. Планы складаюцца без уліку заўваг і патрабаванняў кнігагандлюючых арганізацый. У жніўні вышлі плакат «Яшчур і барацьба з ім». Плакат паарабана тлумачыць усе спосабы барацьбы з хваробай, і таму не было патрэбы Беларускаму выдавецтву выпускаць брашуру Тузава «Яшчур» ад яшчэ тыражом у 10 тысяч экзэмпляраў. Кніга Ткачова «Згуртванасць» выдадзена Дзяржаўным выдавецтвам БССР у 1951 годзе. Аднак, нягледзячы на тое, што па становішчы на 1 красавіка 1953 года тыраж гэтай кнігі быў яшчэ не рэалізаваным на 2600 экзэмпляраў, выдавецтва ў тым-жа годзе зноў выдала гэтую кнігу вялікім тыражом.

Частка літаратуры і плакатаў спазняюцца з выходам. Напрыклад, плакат «За высокі ўраджай каняпелі» выпушчаны замест сакавіка ў верасні, а кніга «Квадратна-гнездавая пасадка бульбы» замест красавіка — у ліпені, калі ўжо трэба было не садзіць, а выбіраць раннюю бульбу.

Назіраюцца выпадкі, калі ў Дзяржаўным выдавецтве БССР плануецца да выдання кнігі завшшанымі тыражамі. Напрыклад, аграмінімум на беларускай мове выданы тыражом у 15 тысяч экзэмпляраў, у той час як Упраўленне сельскагаспадарчай прапаганды Міністэрства сельскай гаспадаркі і нарыхтовак БССР даюць заўвагу толькі на 10 тысяч экзэмпляраў. Кніга «Зернавыя і зерна-бабовыя культуры» замест 3650 экзэмпляраў выдана тыражом у 10 тысяч экзэмпляраў. Тое самае можна сказаць і аб кніжцы «Лен-даўгунец».

Выданне і распаўсюджванне кніг — задача вялікай палітычнай важнасці. Яна павінна быць у цэнтры ўвагі ўсіх грамадскіх арганізацый.

Папаўненне карціннай галерэі

Дзяржаўная карцінная галерэя БССР набыла творы майстроў рускага мастацтва. Сярод іх значную цікавасць уяўляе карціна «Сезоннік» выдатнага мастака-перасоўніка Н. А. Ярашэнікі.

Пра існаванне гэтай карціны раней вестак не было. Да апошняга часу быў вядомы толькі тэматычна блізкі да яе малюнак пад назвай «Адпачынак пасля працы», выкананы мастаком у 1876 годзе. Даследчыкі творчасці Н. А. Ярашэнікі лічылі, што гэты малюнак быў падрыхтоўчым матэрыялам для распрацоўкі сюжэта аб цяжкім паднявольным жыцці рабочых пасля рэформеннай Расіі.

Цяпер стала вядома, што мастаком была напісана і карціна, якая да апошняга часу захоўвалася ў прыватнай калекцыі. Кампазіцыя малюнка і карціны падобныя. У абодвух выпадках — тым-ж тры фігуры стомленых рабочых, якія адпачываюць на вуліцы, проста на бруку пад спякотным сонцам.

Жывапісны твор «Сезоннік» — адзіная карціна Н. А. Ярашэнікі ў фондах Дзяржаўнай карціннай галерэі.

Набыта таксама невялікая карціна мастака П. Ломіева «Саванрола ў дамніканскім манастыры» і жарнавая карціна «Ад благаго вока» В. Цышана, напісаная ў 1901 годзе.

Літаратурныя вечары

Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР сістэматычна праводзіць літаратурныя вечары на падрыхтоўчых, у калгасках, па ўстановах рэспублікі. На гэтых вечарах пісьменнікі выступаюць з гутаркамі аб беларускай літаратуры ў барацьбе за мір, аб дасягненнях абычнай літаратуры, аб творчых планах пісьменнікаў. Паэты і празаікі знаёмяць чытачоў са сваімі новымі творами.

За апошні месяц такія сустрэчы літаратараў з рабочымі, калгаснікамі і служачымі адбыліся ў Астрашынскім гарадку, Крупках, Барысаўскім раёне (Мінскай вобласці), на шчотачнай фабрыцы і ў галоўным паштамце сталіцы. У гэтых сустрэчках прынялі ўдзел пісьменнікі П. Броўка, П. Пестрак, І. Шамякін, М. Лужанін, У. Краўчанка, Ул. Корбан, П. Кавалёў, Н. Гарулёў, А. Кучар, А. Астапенка, А. Махнач.

Песні самадзейнага кампазітара

Многа і задумшэна піша самадзейны кампазітар Георгій Гапонаў. Першая яго песня была прысвечана аднаўленню разбуранага вайной Гомеля. На словы С. Старацельскага «Аб родным горадзе» кампазітар напісаў музыку. Успешна выканаў гэтую песню хор рабочых фабрыкі «8-е сакавіка».

Часта можна пачуць па радыё песню Гапонава «Колькі ў небе ясных зорак» (словы А. Астрыжкі). Яе выконваюць многія харавыя самадзейныя калектывы рэспублікі. Любыя яе спяваць і Мінскі хор прамакапераўня.

Для самадзейнага Азербайджанскага хора, якім кіруе заслужаны дзеяч мастацтва БССР Т. К. Лапаціна, Гапонаў напісаў песню «Мір зямлі і шчаслівая».

Цяпер кампазітар складае музыку на словы майстра ліцейнага цэха заводу «Гомсельмаш» Б. Спрычанна.

М. ДАНИЛЕНКА.

Гастролі Беларускага дзяржаўнага народнага хора

Беларускі дзяржаўны народны хор пад кіраўніцтвам Г. Цітовіча павіваў на гастроліх у заходніх абласцях Украіны. Хор выступаў перад працоўнымі Львоўскай, Станіслаўскай, Вальнскай, Чарнавіцкай абласцей. Адылася таксама сустрэча калектыва хора з работнікамі культуры Букавіны.

У рэпертуары хора — беларускія, рускія, украінскія песні і частушкі, разнастайныя танцы. Добра былі прыняты песні «Да Масквы дарогай вольнай дружна песня пакалілася», «Ходзіць двое», «Радыма», танцы «Смаленскі гусачок», «Ляджаўская кадрыль» і другія нумары.

І. АЛЬТЭР.
г. Чарнавічы.

На музычнай „серадзе“

Апошняя музычная „серада“ была прысвечана падрыхтоўцы да 7-га пленума Саюза кампазітараў СССР. Праслуханы і абмеркаваны новыя вакальныя творы. Песня «Наша партыя» Р. Пукста на словы А. Стапера ў аснове сваёй азізнена стаіноўча. Разам з тым, аўтару было ўказана на недастатковую кантрастнасць паміж пэсам і прыпевам. Патрабуе дапрацоўкі таксама тэкст песні.

Добрае ўражанне пакінула партызанская песня М. Аладова (словы народныя). Вялявая і энергічная па характары, яна стварае суровыя вобразы народных месцінаў.

Не задаволіла песня Р. Пукста «Прыхадзі да мяне» на словы І. Панкевіча. Асноўныя заўвагі былі зробленыя па тэксце песні, які сваёй фактурнай не звязаны з нашай рэчаіснасцю.

З прыхільнасцю прысутныя сустрэлі творы студэнта кансерваторыі М. Носка. Прыемнае ўражанне пакінуў яго хор «Вячэрняя песня» на словы М. Танка. Аўтар павінен толькі паправіць апошняю частку хора — рэпрызу, каб зрабіць яе больш зручнай для выканання.

Вялікай папулярнасцю ў калгаснікаў карыстаецца бібліятэка Дома культуры сельгасарцелі «Рассвет» Кіраўскага раёна Бабруйскай вобласці.
На здымку: у бібліятэцы калгаса «Рассвет». Выдае кнігі загадчык Дома культуры А. Г. Пінчук.
Фота Л. Матусевіча.
(Фотахроніка БЕЛТА).

Народнае мастацтва — у быт

З даўніх часоў беларускі народ славіцца высокамастацкімі работамі рэчыцаў па дрэву, адмысловымі ткацкімі вырабамі, жывапісам і інш.

Мінулагагодня рэспубліканская выстаўка народнай творчасці паказала дасягненні прафесійны рост народных майстроў. Глячыхі Гродзенскай вобласці І. і М. Лелюкевіч, М. Рыбачок па-майстэрску выкалі адзін аб адным «Сталін — наш сэрца». Тонкім густам вызначыліся тканымі абрусамі калгасніц тав. Атрушкінай.

Асаблівых поспехаў дасягнулі рэзьчыкі па дрэву. Самы высокай ацэнкі заслугаў заўважыў скульптурцы з дрэва К. Казельскі (Давыд-Гарадок Пінскай вобласці). Яго работа «Падняток на Куліковым полі» па сваёму прафесійнаму вырашэнню набліжаецца да закончанага твора станкавай скульптуры.

Добрае майстэрства адчуваецца ў работах рэзьчыка па дрэву Г. Мацюка (Дзяўлаўскі раён Баранавіцкай вобласці). Лепшыя з іх — «На сенжаці», «На прыбег», «Герб БССР» — набыты Ленінградскім этнаграфічным музеем.

За апошні гады значнае распаўсюджванне атрымала інкрустацыя. Сталы, камоды, пахатныя сталкі і дошкі, розныя скрыні і куфры звычайна шырока паказваюцца на выстаўках народнай творчасці. На мінулагагодняй рэспубліканскай выстаўцы экспаніраваліся інкруставаны круглы стол радыя калектыва Магілёўскага даўчага дома № 6, які выкаліў усеагульнае захапленне.

Прыведзены прыклады сведчаць аб тым, што ў народных масах многа таленавітых людзей, здольных рабіць высокамастацкія рэчы. Але паранейшаму лепшыя здобыткі народнай творчасці можна ўбачыць толькі на выстаўках.

Госці, якія прыязджаюць у сталіцу рэспублікі, заўсёды імкнучыся пабачыць мастацкую рэч, якая-б хоць чым-небудзь адлюстравала нацыянальнае асаблівасці мастацтва Беларускага народа. Яны звычайна ідуць у магазін «Мастацкія вырабы» Беларускага прамапрама. Па сваёму знешняму выглядзе гэта адзін з лепшых магазінаў горада. У магазіне вас ветліва сустражаюць прадаўцы, прапануючы дабрабытныя тканымі напярывалы для ложкаў кармянскай і елонскай арцелей, з густам выштытыя блузкі і жаночыя плаціці віцебскай і магілёўскай арцелей, гальштукі і каскны мінскай арцелі «3-я панігодка», тканыя дываны і дарожкі талочанскай арцелі, жаночыя і мужчынскія купоны розных арцелей рэспублікі. Гэтыя вырабы ахвотна купуюць. Кожная рэч мае прыгожы адрэзак — з густам падарана і тонка выканана вышывальчыцамі арнамента. Праўда, у магазіне вельмі мала купонаў мужчынскіх кашул з рознакаляровага палатна. Да таго-ж аднастайныя ў іх узоры вышыўкі.

Самы бедны — адрэзак магазіна, дзе прадаюцца розныя бытавыя вырабы. Тут на прылаўках некалькі звычайных ялек з пап'е-манш і сярэд іх — статуэткі белавескага зубра. Зубр — тое лепшае, што ёсць у магазіне. Хто выразаў гэтых зуброў, прадаўцы не ведаюць. Ім толькі вядома, што аўтар майстэрскай статуэткі, якія са здавальненнем можна ставіць у кватэры побач з прыгожым неманскім хрустэлем, палескімі шкатулкамі, багародскай драўлянай скульптурай, прадуце ў гродзенскай арцелі «Адраджэнне».

— А дзе-ж тое багацце інкруставаных вырабаў, якія можна было бачыць на выстаўках — розныя ларцы, вазачкі, настольныя пісьмовыя прыборы, шахматныя сталкі, разнастайныя вырабы вышывальчыцаў — усё тое багацце, якое вырабляюць умелыя рукі майстроў?

— Не асвоена ў масавай вытворчасці, адкажуць у Белпромсовете.

А пакуль што тысячы народных майстроў працуюць у адночку для выста-

вак, для будучага музея народнай творчасці, але не для ўпрыгожвання нашых, грамадскіх будынкаў, не для задавальнення ўзрослых культурных патраб савецкага чалавека.

У кабінце намесніка старшын Беларускага тав. Мацюшка стаіць цацка «Гераічны конь». Відца назваў яе так чалавек, не пазбыўшы гумару. Яна можа толькі паказаць, як не трэба рабіць цацкі. Між тым, тав. Мацюшка зашывіла, што гэтая цацка, якая прадаецца ва ўсіх магазінах, зацверджана мастацкімі саветамі Міністэрства асветы БССР і Белпромсовета.

— Значыць, яна мае права на існаванне, — адказвае тав. Мацюшка.

Паглядзім, што гэта за конь, якому дадзена такая гучная назва. Пры першым знаёмстве пераконаваешся, што ён хутчэй падобны на ламавога бідога. Тулава — вялікая і гоўстае. Яго падтрымліваюць невялікія ногі, прапорцыя якіх не адпавядае астатнім часткам калі. Шылы награваны, галава невыразная, рот ачынены, з адзісай губой. Пафарбавана гэтая цацка таксама няўдала. Грыва і хвост чорныя. На белым фоне калі — брудныя плямы, якія па здаму аўтараў цацкі павінны сведчыць, што конь расфарбаваны пад «шэрае яблык».

Большасць ялек, якія вырабляюцца беларускімі арцелімі, падобны адна на другую, яны зроблены па аднаму ўзору. Вельмі прыкра, што такія цацкі прадае магазін «Мастацкія вырабы», адна назва якога абавязвае яго да многага.

Недастаткова паказаны ў доўжачых цацках жывяльны свет. Многіх хатніх жывёл, скажам, калі, каровы, авечкі наогул нешта знаёмы сярэд цацак, што прадаюцца ў магазінах.

Не вылучаюцца народнае мастацтва, а ў яго скарбніцах ёсць шмат цікавага. Узяць хатні-б свецкія. На Барысаўшчыне некалі выраблялі іх. Гэта былі па-мастацку зроблены разнастайныя птушкі — зялёныя, пярэвыя, жаўтыя, хатнія жывялы і г. д.

Прыяздзем яшчэ адзін прыклад. Мінскія арцелі па вырабу цацак выпускаюць выразаныя з фанеры і разнакаляровыя рознакаляровыя цацкі — зайца, казы, казу і іншых хатніх жывёл. Вялікі гэтыя на волах, яны рухаюцца. Для дзяцей гэта займае. Але зроблены яны неахайна. Толькі па выкананых контурах можна пазнаць, што гэта за жывяла, размалеўка-ж іх зусім безгустоўна.

Занядбаў і такая важная галіна мастацкай прамысловасці, як кераміка. Барысаўская арцель мастацкай керамікі за фігуру барана на Парыжскай выстаўцы (у пасляваенныя гады) атрымала першую прэмію. Аднак вырабы гэтай арцелі дзяка знаёмы ў магазінах. Між тым, у свай час яна выпускала для продажу блоды

Пытанні майстэрства ў падручніках па літаратуры

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ

У друку ў адрас падручнікаў па беларускай літаратуры было шмат крытычных заўваг, дзе адначасна як станоўчыя якасці, так і істотныя недахопы пасобных артыкулаў і раздзелаў. Але тым раздзелам падручнікаў, у якіх разглядаюцца пытанні мовы, стылю, паэтыкі і майстэрства аддавалася дагэтуль недастаткова ўвагі.

У перадавым артыкуле «Пераадолець адставанне літаратуразнаўства» газета «Правда» ад 9 чэрвеня 1953 г. пісала: «Некаторыя крытыкі і літаратуразнаўцы, беда пераказаўшы ідэю твора, лічаць сваю задачу закончанай, пакідаючы без увагі пытанні тымовага, мастацкага, майстэрства, мовы, стылю, кампазіцыі і г. д. — усё гэта, што складае плыць і кроў мастацтва».

Гэты недахоп вельмі характэрны для падручнікаў па беларускай літаратуры. Важнейшыя пытанні стылю, паэтычнага майстэрства, развіцця і фармавання беларускай літаратурнай мовы разглядаюцца ў падручніках паверхова, спрощана, па шаблону.

Праграма па беларускай літаратуры патрабуе: «Вучні VIII—X класаў павінны зусім ясна разумець асноўныя этапы развіцця беларускай літаратурнай мовы, асабліва мовы твораў розных эпох, літаратурных напрамкаў і жанраў». Але з тых беглых і агульных звестак аб мове пасобных твораў, якіх разглядаюцца ў падручніках, дзяка і нават нехта ўявіць шляхі фармавання і развіцця беларускай літаратурнай мовы.

У падручніку для VIII класа (пятае выданне) робіцца спроба паказаць вытокі літаратурнай мовы ў пачатку XIX ст. з жывой народнай мовы, правільна тлумачыцца наўнасць дыялектызмаў у мове паэмы «Тарас на Парнасе». Але пасобныя цытаты і правільныя вывады, думкі і назірванні, на жаль, губляюцца срод стандартных і аднапланавых фармулёвак, накітаў.

«Паэма «Тарас на Парнасе» напісана ў сваёй аснове жывой гутаркавай мовай, лёгкім, даволі мілагучным першам».

«У мове Марцінкевіча моцна адчуваецца фальклорны струмень... Письменник часта карыстаецца сказами, уласцівымі жывой гутаркавай мове».

На першы погляд усё тут дарэчы. Паэма «Тарас на Парнасе» сапраўды напісана жывой народнай мовай, а ў творах Марцінкевіча ёсць відэаважнае наследаванне фальклору. Але разам з тым, прыведзеныя месціны сведчаць аб спрашчэнні важных момантаў гісторыка-літаратурнага працэсу. Каб пераказаць у гэтым, дастаткова параўнаць падобныя жанравыя карціны высвай вечарыні ў паэме Марцінкевіча «Ганон» і паэме «Тарас на Парнасе».

Невядомы аўтар паэмы «Тарас на Парнасе» не толькі больш дынамічна і каларытна здолеў паказаць ігрышча, у яго моўным арсенале знайшліся больш трапныя, жывыя словы, узятая з народнага лексіону пазіўны густам, абдарам і патрабавальнасцю. У той-жа час Марцінкевіч не ўзнаўляе да майстэрства аўтара «Тараса на Парнасе». Справа тут не толькі ў ідэйных поглядах, але ў моўных і вышлячальных сродках. Мова гэтых твораў складалася на аснове адной агульнанацыянальнай жывой беларускай мовы, але ад-

бор лепшага ў сэнсе лексікі і вышлячальных сродкаў даляна не аднолькавы. Падручнік-жа нічога не гаворыць аб гэтай акалічнасці і, па сутнасці, праводзіць знак роўнасці паміж мовай твораў, розных па сваіх мастацкіх якасцях.

Гэта наглядна не толькі ў артыкулах пра Дуніна-Марцінкевіча і парадыйную паэму; аўтары артыкулаў аб розных паэмах і мове творах гавораць аднымі-ж і тымі штампаванымі выразамі і словамі. Асабліва да спадобы прышоў выраз «гутаркавая мова». Аўтары знаходзяць «гутаркавую мову» ў творах, далёкіх і вельмі далёкіх і стылістычных асаблівасцях і ідэйных вартасцях: Ларчанка — у вершах Багушэвіча, Шыркоў — у паэме «Новая зямля», Філаўская — у творах Бядуці і байках Кранівы. Няма ніякай патрэбы даказваць, што ў мове твораў гэтых пісьменнікаў ёсць элементы жывой народнай мовы, але трэба паказаць, як скарывацца «гутаркавая мова», у якой меры і чым яна ўзабагаціла аўтарскую мову. Хацелася-б знайсці і адказ на тое, у чым розніца паміж выкарыстаннем жывой мовы, скажам, у творах Багушэвіча і Коласа, Бядуці і Чорнага і г. д.

Адчуваецца тэндэнцыя зусім не заўважанага недахопу мовы таго ці іншага пісьменніка. Так, у артыкуле пра Марцінкевіча ні слова не сказана пра яго мову, у якой шмат неўласцівых агульнанародных мовы паланізмаў як у лексіцы, так і ў сінтаксісе.

Чамусьці адным крытэрыем для доваду сувязі мовы літаратурных твораў з жывой мовай найчасцей бярэцца выкарыстанне пісьменнікам песень, прыпевак і прыказак. Толькі ў артыкулах аб творах К. Чорнага, М. Лынькова і Э. Самуйленка паказана сувязь іх мовы з народнай мовай.

Праграма па беларускай літаратуры патрабуе навучыць школьнікаў «бачыць розніцу паміж мовай аўтара і мовай пераказальнікаў, але падручнік акцэнтна ўвагу найбольш на мове пераказальніка («Салавей» З. Бядуці, «Дрыгва» Я. Коласа і інш.).

Цікава адзначыць і тое, што ў падручніках ёсць асобныя раздзелы аб мове Марцінкевіча і Багушэвіча, Чорнага і Самуйленка, а вольна заснавальнік беларускай літаратурнай мовы Янка Купала і Якуб Колас пазбаўлены гэтага. Пасобныя дэкларацыйныя тэзісы павісяць у наветры, губляюцца ў другародных звестках, а аўтары падручніка, паўтараючы стандартныя азначэнні, абязлічваюць гэтым, па сутнасці, ролю Янкі Купала і Якуба Коласа ў справе фармавання беларускай літаратурнай мовы.

Дарэмна мы будзем шукаць у падручніках дэталёвага разбору мастацкіх асаблівасцей праграмных твораў, іх стылю і паэтыкі. Праўда, ёсць пасобныя артыкулы, дзе даецца аналіз асаблівасцей майстэрства пісьменніка (Чорны, Самуйленка, Лынькоў, паэма А. Куляшова «Сцяг брыгады» і інш.). Але найчасцей гэта — беглы разгляд кампазіцыі і пейзажа і першых, што трапілі пад руку, цытат.

А выкладчык, тым больш вучань сярэдняй школы, якому прызначаны падручнік, хацеў-бы мець адказ на такія важныя пытанні, як асаблівасці рэалізму і паэтыкі Я. Купала і Я. Коласа, спадчына рускіх класікаў і беларускай літаратуры, традыцыі Маякоўскага ў беларускай паэзіі, выкарыстанне фальклору. Апошні момант у падручніку асвятляецца толькі з фармальнага боку: фіксіруюцца прыказка, песня ці сюжэт, але зусім не разглядаецца, як выкарыстоўваецца паэтыка і мастацкія прыёмы фальклорных твораў.

Скупа, спрощана і прымітыўна падаюцца звесткі па тэорыі літаратуры. Паэтычнае майстэрства расказваецца крытыкам на эпітэты, метафары і параўнанні, а асаблівасці верша адзначаюцца ў такім рэгістратарскім тоне:

«Паэма («Новая зямля». — С. А.) напісана ямба. Яна адзначаецца багаццем рыфмоўкі. Апрача парнай рыфмы, сустракаюцца калыровыя, сумесныя і перакрываючыя».

Або: «Санеты Багдановіча складаюцца з 14 радкоў. У некаторых выпадках першыя 8 радкоў падзяляюцца лічма на 2 строфы (па 4 радкі ў кожнай), а апошнія 6 радкоў падзяляюцца на 2 строфы (па 3 радкі ў кожнай). Наводе памежу санет уявіце сабой пацётковыя ямбы».

Пятры раз перавыдаецца кніга па дэразвоўчай літаратуры, і кожны раз перадаюцца памылковыя сцверджанні аб «рэвалюцыйна-дэмакратычным рэалізме», якое супярэчыць марксіска-ленінскай метадалогіі і эстэтыцы. Пальма «адкрыцця» рэвалюцыйна-дэмакратычнага рэалізму належыць Я. Шаўкхоўскаму ў артыкуле пра Янку Купала.

Школьны падручнік, бясспрэчна, мае сваю спецыфіку, але гэта не апраўдвае спрашчэння і прымітыўнасці, якія сустракаюцца пры вытлумачэнні важнейшых пытанняў мастацкай формы літаратуры.

Нарэшце, трэба сказаць некалькі слоў пра стыль і мову літаратуры-крытычных артыкулаў падручніка. Дастанецца і папулярызацыя выкладання, яснасць і дакладнасць вывадаў і фармулёвак, простая і стройная будова сказаў, без выкрутасяў і штучнага ўпрыгожвання, эканомнае ўжыванне спецыяльных «літаратуразнаўчых» тэрмінаў — вольна самыя неабходныя якасці падручніка па літаратуры для сярэдняй школы. Гэтых якасцей часам нехапае падручніку.

«У гэтай ранняй рэалістычнай паэме ўжо намачаецца важнейшая асаблівасць паэм Купала — паказ асаблівых канфіктаў герояў у непасрэднай сувязі з сацыяльна-эканамічным супрацьстаяннем, што служыла мэтам выкрыцця бесчалавечнасці буржуазна-памешчыцкага грамадства», — пішаць пра паэму Я. Купала «Зіноў». «Ёсць у паэме («Над ракой Арсай»). — С. А.) старая фальклорная заплічка(?) «Паэма («Кацярына»). — С. А.) гуныч урачыства, ёй уласцівы рытмічныя нумэры, падобныя да пераліваў народна-песеннага рытматыва».

Кнігі па дэразвоўчай і савецкай літаратуры — гэта першая паспяховая спроба стварэння падручніка па гісторыі беларускай літаратуры, і трэба, каб пытанні мовы, стылю і майстэрства зналі ў гэтым падручніку сваё адпаведнае месца.

Новая манаграфічная работа

М. КЛІМКОВІЧ

Манаграфічная работа Спіяна Майхровіча «Дуніна-Марцінкевіч» («Полымя» № 7 за 1953 г.) мае рад станоўчых якасцей. Слупнай з'яўляецца сама пастаўка пытання аб рэалістычных тэндэнцыях у творчасці Дуніна-Марцінкевіча і спроба прасачыць, як развілася гэтыя тэндэнцыі ад твора да твора і найбольш выразна выявіліся ў «Пінакля шляхца» і «Залётах». Станоўчай з'яўляецца спроба крытыка падрабязна разгледзець усе творы пісьменніка з улікам канкрэтнай гістарычнай абстаноўкі і паказаць сувязі яго творчасці з рускай літаратурай. Добра і тое, што С. Майхровіч прыцягнуў да разгляду «Кантаты літараткі», якія звычайна мала фігуравалі пры разглядзе творчасці Дуніна-Марцінкевіча.

І ўсё-ж, калі чытаеш гэты артыкул, складаецца такое ўражанне, што для самога аўтара засталіся няяснымі асобныя пытанні, звязаныя з творчасцю і біяграфіяй Дуніна-Марцінкевіча.

Сапраўды, на якой падставе, напрыклад, С. Майхровіч гаворыць, выкладаючы біяграфію Марцінкевіча: «Жыццё ў буйным еўрапейскім горадзе яму надасцалося, і ён пакідае ў 1827 годзе ўніверсітэт»? На чым абгрунтавана наступнае сцверджанне: «Кар'ера чыноўніка, мабыць, больш адпавядала жыццёвым мэтам абдэлага шляхціца, чым навука...»? Прычына, па якой Дуніна-Марцінкевіч пакінуў вучобу па ўніверсітэце, нікому невядома. Пры прычына, якую прыпісвае пісьменніку крытык, адна з найменш верагодных. Таксама найменш верагодна тлумачэнне крытыка, што «кар'ера чыноўніка больш адпавядала мэтам Дуніна-Марцінкевіча, чым навука. У чыноўнікі Дуніна-Марцінкевіч, як і тысячы іншых «абдэлаў шляхціца» і разначынцаў, пайшоў не з-за любові да чыноўніцкай службы, а з-за кавалка хлеба. Як толькі пісьменнік змог жыць без гэтага чыноўніцкага хлеба, ён адразу-ж кінуў службу. Ніякага захаплення чыноўніцкай работай і чыноўніцкай мы не знаходзім і ў творчасці Дуніна-Марцінкевіча. Хутчэй наадварот!»

Цяжка будзе чытаць разабрацца і ў такой фармулёўцы: «Што-ж датычыць станоўчых, рацыянальных яра сацыялізму Дуніна-Марцінкевіча, то яно, гэтае ядро, заклочалася, па-першае, у даволі моцных элементах рэалізму...» Вольна ўсё сапраўды ўдужылі! Мімаволі ўспомніў Гюго: «Што датычыцца літа, дык мы пілі валу». Рэалізм мог быць і (быў) рацыянальным ядром у творчасці Дуніна-Марцінкевіча, а не ў яго сацыялізме.

Не зусім прадуманы крытыкам і ўзвесы шлях развіцця «элементарнага рэалізму» ў творчасці Дуніна-Марцінкевіча, хаця ў большасці выпадкаў С. Майхровіч правільна распыравае і кваліфікуе гэтыя элементы. Ад недастаткова прадуманасці, напрыклад, ідуць такія заявы крытыка:

«... Менавіта сацыялізм, як творчы метад, заснаваны на ідэалогіі ліберальнага дваранства, як паучыцёва-эманцыпаторная форма ўспрыняцця знешняга свету, больш чым адпавядаў яго (Дуніна-Марцінкевіча. — М. К.) ідэйным перакананням і эстэтычным густам...» Запомнім гэтае «больш чым адпавядаў», якое не можа значыць нічога іншага, як толькі тое, што Дуніна-Марцінкевіч быў свядомым прыхільнікам гэтага метада, яго абаронцам

і што гэты метад яго зусім задавальняў і што іншых метадаў пісьменніку і не трэба было. Аднак чытаем далей: «... часта... развіццё яго (Дуніна-Марцінкевіча. — М. К.) грамадскай самасвядомасці і эстэтычных густаў набывала некалькі іншы сацыяльны каларыт і набліжала пісьменніка да рэалізму». Значыць, не так ужо «больш чым адпавядаў» сацыялізм «ідэйным перакананням і эстэтычным густам» пісьменніка, калі гэты перакананні і густы часта (заўважце: часта) набывалі такі «каларыт», які прыводзіў іх да рэалізму. А наколькі грунтоўным быў гэты «некалькі іншы каларыт», мы можам даведацца на той-жа 113 старонцы: «... яго творчы метад развіваўся ў напрамку рэалістычнага мастацтва, прычым ягоны бралі верх над ліберальна-дваранскімі перакананнямі аўтара...»

А што праз некалькі старонак крытык даходзіць да сцверджання, што ўжо ў «Вечарніцах» «... ён (Дуніна-Марцінкевіч. — М. К.) выразна бачыў і адчуваў, што прыгожыя права згіну на карані, аджыло свой век і стала цэпкімі аковамі для народа, лягучым на яго шыю. Аб гэтым пісьменнік гаворыў адкрыта, бо бачыў і не хаваў лютай нянавісці сялян да прыгоннікаў». Прымірэнне з гэтай ацэнкай тое, што ў Дуніна-Марцінкевіча «сацыялізм, заснаваны на ідэалогіі ліберальнага дваранства, больш чым адпавядаў» яго ідэалогіі і эстэтыцы, — па праўдзе кажучы, больш чым цяжка: знадаць супрацьстаяць класавыя пазіцыі займалі людзі, якія не маглі выйсці з зачараванага кола супярэчнасці ліберальна-дваранскага светапогляду, і людзі, якія з такой палітычнай спеласцю «выразна бачылі і адчувалі, што прыгожыя права згіну на карані, аджыло свой век і стала цэпкімі аковамі для народа...» і якія ў час нікалаўскай рэвалюцыі аб гэтым «гаварылі адкрыта і не хаваў лютай нянавісці сялян да прыгоннікаў».

Як-жа «мірыць» С. Майхровіч гэты працігласці? Дысцы перакананна. Ён лічыць, што сацыялізм, лібералізм, рацыянальнае утопія класавыя міру і г. д. — ішлі ад самога Дуніна-Марцінкевіча, ішлі свядома, упарта і на працягу ўсяго яго творчага шляху; рэалізм, абурэнне прыгонніцтвам, спачуванне сялянам і г. д. — праявіліся паміж воляй пісьменніка, наперакор гэтай волі і толькі таму, што Дуніна-Марцінкевіч, маўляў, не мог ні «адкідаць ад праўды жыцця», ні вызвацца з рэалістычнай плыні, якая, зноў-такі, наперакор яго волі, захапіла яго ў палон і толькі дзякуючы гэтай палону «... пісьменнік не мог не падаць сваім густу з народа рэалістычным рысам». Наўрад-ці можна згадзіцца з такім фаталізмам і раздвоенасцю пісьменніка. Відэаважна, правільна будзе прызнаць, што і ў добрым і ў дрэнным, што ёсць у творчасці Дуніна-Марцінкевіча, правільна і яго перадачы і яго адсталяны погляды, і яго суб'ектыўнае жаданне дапамагчы народу, сялянству, і аб'ектыўна няправільны шлях, які ён выбраў для гэтай дапамогі.

Варта звярнуць увагу на адну акалічнасць, якая ўпарта паўтараецца ў творах Дуніна-Марцінкевіча: усё яго творы маюць мастацкага домсласу. У бліжэй на тэме першых «Таварышу Нэце, пароходу і чалавеку» Маякоўскі гаворыць без мастацкага домсласу аб тым, што падзвіг Нэце — гэта прыклад гераічнага служэння Радзіме, але гаворыць паэтычна арыгінальна, па-свойму. Шаблон і трафарэт неадарны ў мастацтве наогул і тым больш у лірыцы. Лірычная паэзія больш за ўсё не паддаецца ніверсіфіцы, не дерціць агульных месцаў, якімі-б пафаснымі і крыклівымі яны ні былі. Пафас лірыкі — у прастве і праўдзе.

Паэт Пімен Панчанка піша аб Маякоўска. Яго лірычны герой перажывае пачуццё адказнасці за работу: яму сорамна перад Маякоўскім, калі ён напіша дрэнна. Для яго паэтычны падзвіг Маякоўска — прыклад аднаго служэння Радзіме. Пімен Панчанка выказаў сваё пачуццё ў дасканалай паэтычнай форме праз яркі мастацкі дэталі.

Паэт у метры на станцыі імя Маякоўска. Кожная дэталё гэтага пудоўнага архітэктурнага збудавання эпохі сацыялізму нагадвае яму вершы, у якіх Маякоўскі ўсёўваў справы сацыялізму. Прасторныя, адкрытыя залы станцыі нагадваюць паэтычныя сэрца Маякоўскага.

Вось гэтак і вольна сэрца для ўсіх нас шырока расчынена.

Раскошныя яркія люстры нагадваюць святло думак і радкоў паэта, і дзгнілі, што бігучы удалец, асацыіруюцца з паэтычнымі марамі Маякоўскага, звернутымі ў камунізм.

Па рэйках радкоў ваши думы ў аўтара лятуць, у вакі.

Тут кожнае слова прадумаана, асэнсавана. Яно поўназначнае ў сэнсавых адносінах, яркае і вобразнае.

Есць у кнізе вершаў П. Панчанкі лірычныя вершы, які так і называюцца «Лірычныя». Патнандзіць год мінула з мямалічымі напісанымі гэтага верша, але радкі яго сагрэты сапраўдным лірызмам і такой адчуўнасцю, што яны, як музыка, крадучы нашы пачуцці, усе струны нашай душы. Зайшоў за дзе сонца. Вечер даносіць нах спелата жыта, свеціць месяц, і неба ўсыпана зорамі. У цішыні чуваць гармо-

зусім рэалістычную звязку, і пісьменнік усюды дзе тыповы абставіны: у «Сялянцы» паёмнік камісар грабціць сялян і дзекуецца з іх, Лятальскі пагарджае імі і прагнубае іх прапу на заграіцах; у «Галоне» эканом квапіцца на эцэц Катрынах і дзе Ганона ў салдата, у «Вечарніцах» — мачыха дрэнна адносіцца да падарыцы; у «Залётах» Сабковіч рабункамі збірае капітал. Гэта не фатаграфіі з натуры. Дуніна-Марцінкевіч свядома браў сялян за асноўныя вобразы сваіх твораў, свядома ставіў мэту выкалікаць спачуванне да іхняга лёсу і паказваць, як бываюць пакараны тыя, хто зневажае і прыгнубае сялян. Не маглі мы адмовіць Дуніна-Марцінкевічу і ў тым, што ён свядома паказаў перавагу сялян у маральных адносінах над панамі. Але вольна наступнае другі творчы акт: пісьменнік пачынае развіваць паэзію, будаваць сюжэт, раскрываць душу сваіх герояў у сутыкненнях. Само сабой зразумела, што і тут пісьменнік не адрываецца ад жыцця, не абіраецца толькі на сваю «фантазію». Але паэтычным перакананням выкалікаць у Дуніна-Марцінкевіча хістанні: ён не заўсёды бярэ найбольш тыповы для жыцця варыянт ці сітуацыю. Таму, як прыклад, развіццё сюжэта і канцоўка твораў Дуніна-Марцінкевіча пераставалі быць тыповымі, яны ператвараліся ў адзіночны выпадак, які мог быць у жыцці.

Найбольшая абмежаванасць светапогляду пісьменніка звычайна заўважана ў канцоўках, у «маралі» твора, да якой пісьменнік і свядома і ў сілу абмежаванасці свайго кругагляду ўводзіць падзеі. Тут мы маем права асабліва быць незадаволеным Дуніна-Марцінкевічам, нават са сціплай на час. Але і тут мы абавязаны аб'ектыўна ацаніць і станоўчае і адмоўнае. І таму мы не скажам усё за С. Майхровічам, што «... трагаванне вобразаў...» біексцна паўтараецца... і кожны нова твор, «... уласна кажучы, мала чаго новага ўносіць у творчасць Марцінкевіча...». Ды і сам С. Майхровіч пры канкрэтным разглядзе кожнага твора знаходзіць тое новае, што ўсё-такі ўносіцца Дуніна-Марцінкевічам, і не падтрымлівае сваёй-жа вывад, нібыта нават «Пінакля шляхца» «... ні ў якой меры не магла сацыяльнага напрамку...» творчасці Марцінкевіча.

У артыкуле ёсць рад непрадуманых і неахайных фармулёвак, які даюць права, напрыклад, лічыць, што «феадальна-прыгонніцкі адносіны ў самадзяржаўнай Расіі» дажылі свае апошнія дні ў 1861 годзе (хоча, як вядома, многае з гэтых адносінаў дажыло да 1917 года і было ліквідавана толькі Кастрычніцкай рэвалюцыяй, якая мімаходом вырашыла рад задач буржуазна-дэмакратычнага парадку), што грамадства Расіі даяліся на «судамілава» і, відэаважна, будзямнае, што «Лятальскі не вольна ўжо за тым зачыніцца на гэтым свеце», хача, як вядома, яны чапаліся не за нейкія мстычныя рэчы, а якраз за найбольш матэрыяльныя, эксклюзіўныя і душу і цела прыгонных выноўліваў і явольніц, што, нарэшце, Дуніна-Марцінкевіч нібыта сапраўды быў «спірытом аджываючай культуры і ідэалогіі дваранства». Апошняя фармулёўка зусім няправільная.

Адзначаныя недахопы аўтар артыкула можа і павінен выправіць, рыхтуючы сваю цікавую работу да выдання асобнай кнігі.

Ноч гусце. Пагасла зара.
Зорка срэбная ўпала ў вяду.
І яду ў сяло. За сабой
Асцёржана каханне вяду.

У чым паэтычная сіла гэтага верша? У лірычнай праўдзе, у прастве яе вышлячэння, у маральнай чысціні жывых пачуццяў савецкага чалавека.

Сакрэт паэтычнага майстэрства — у глыбокім веданні жыцця, ва ўменні бачыць свет па-свойму, перадаць гэта бачанне гранічна дакладна. Вольна гэтага і нехапае некаторым аўтарам. Зноў раскрывае зборнік Міколы Аўрамчыка. Вольна атрэхі паэта: «вяснэм у твар паэтра дыша» (стар. 9); «поўсета абхадзілі нашы беларускія зубры» (стар. 32); «усеўся зур бліскучы наверх на радыйатар» (стар. 125) і інш. Слова «хадзілі» не перадае імкльві рух аўтамобіля, а ўявіць зубра, які ўсеўся, ні ў прастым, ні ў пераносным сэнсе неўла.

Аўтамобіль ззялі
На колах і рэсорках...
Як сэрцы, устаўлялі
Тут людзі ім моторы

— піша Аўрамчык. Варта запытацца ў аўтара, калі і дзе ён наглядзіў, як устаўляюцца сэрцы? На якому-ж падобенству параўноўваюцца ў даным выпадку моторы і сэрцы? Ды і слова «рэсорках» сапатрыбіла-ся яму тут не для таго, каб паўней выказаць думку, а проста для рытму да наступнага слова «моторы».

Здольным мадлым аўтарам нехапае ўсебаковага ведання жыцця і прасейна-нага майстэрства, а часамі ўдмуліваецца і праўдунай настойлінасці, адказнасці за кожнае паэтычнае слова. Паэтычны пафас трэба заўсёды далаўніць паэтычнай праствой і праўды.

Зборнік паэзіі 1952 года сведчаць аб тым, што мы маем права чакаць і прагнубаць ад беларускіх паэтаў стварэння яркіх і поўназначных лірычных вобразаў нашых сучаснікаў.

Аб паэтычным пафасе і лірычнай праўдзе

Д. ПАЛІТЫКА

Шматгранны, прывабны і яркі вобраз героя нашай сучаснасці. Савецкі чалавек паўстаў перад светам як усвабленне рэвалюцыйных спадыванняў народа, як усвабленне спрадвечных імкненняў працоўных мас. І ён заявіў сваёй сапраўды найлепшага паэта:

Чытайце, зайдзіце, я — грамадзянін
Савецкага Саюза.

Народ любіць сапраўднага лірычнага героя. У якім-б яркім адзенні слоўнага пафасу ён аправаляе фальш, яна не спакусіць чытача. Сапраўдны лірычны герой не крыклівы, не напышлівы, а просты і сціплы. Яму насустрэч адчыняе чытач сваё сэрца, як мы адчыняем дзверы даўгачаканаму другу.

Лірыка падобна на песню, якая з накаленія ў накаленне перадаецца ў народзе. Такія прыроды лірыкі. Нам патрэбна шмат добрых і розных паэтаў-лірыкаў. І мы радуемся кожнай новай кнізе вершаў.

Вольна перад нам некалькі зборнікаў, выпушчаных Дзяржаўным выдавецтвам Беларусі ў 1952 годзе. Сярод аўтараў гэтых кніг імёны паэтаў як вядомых ужо далёка за межамі рэспублікі, так і зусім маладых.

Радуючыся поспехам беларускай паэзіі, мы ў той-жа час адначасна і яе недахопы. Беларуская лірыка нас яшчэ не задавальняе: нехапае ёй сакавітасці, цэпкі, сардэчнасці, багатых фарбаў, нехапае мастацкага майстэрства, паэтычнай дасканаласці, спеласці.

Жыццё шматбаковае, з'явіў яго пры ўсёй знешняй прастве складаны, дыялектычна-супярэчлівы. Знайсці ў кожнай яго бачыцца-б знешняе ізаляванай з'яве, кожным пачуццю, падае іх абзаканеную прычыну і сувязь са шматвобразна-сцю свету, выказаць у асобна ўзятым факце сутнасць сацыяльнай сілы, гістарычна-

канкрэтную значнасць моманта — справа надзвычай цяжкая, яна патрабуе ад пісьменніка глыбокага ведання жыцця, перадавага марксіска-ленінскага светапогляду. Тыповасць лірычнага героя ў многім вымяраецца станоўчым уплывам яго на чытача, наколькі ён абуджае ў чалавека лепшыя высакародныя і ўзвышаныя пачуцці і імкненні, мары і ідэалы, абуджае ў чалавека жаданне падзвіга ў імя камунізму.

У якасці класічнага прыкладу паэтычнай дасканаласці лірычнага вобраза можна паслацца на вядомы верш Маякоўскага «Таварышу Нэце, пароходу і чалавеку». 5-га лютага 1926 года на тэрыторыі Латвіі ў дзгніку быў забіты савецкі ды

Адкрыццё канцэртнага сезона У Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР

АБМЕРКАВАННЕ ЧАСОПІСА «БЕЛАРУСЬ»

На паседжанні Прэзідыума ССП БССР абмеркаваны 5, 6, 7 і 8 нумары штомесячнага літаратурна-мастацкага і грамадска-палітычнага часопіса «Беларусь». З дакладамі выступілі І. Грамовіч, М. Білісін і Я. Герковіч.

Станоўча ацэньвае І. Грамовіч нарысы «Ленінград» В. Карпа і П. Кабарэўскага, «Прыпяцкія плятагоні» Ю. Поляка, «Там, дзе цячэ Кура» М. Лупскова, «Домік радасці» А. Міронава, «Творы машыны» В. Данілічэ і інш. Аднак і ў іх вобраз сучаснага чалавека раскрыты слаба, мастацкія дэталі не распрацаваны, форма невыразная.

На думку М. Білісіна, з сямі надрукаваных часопісам апавяданняў заслужваюць увагу толькі два — А. Васілевіч «Мой тата прыхаў» і М. Данілічэ «Па дарозе ў Вільнюс». Астатнія ў той ці іншай меры маюць загані.

Апавяданне «На крылах» А. Рылькі непраўдападобнае, надуманае, няправільнае паказанне жыццё ў апавяданні «Рыбакі» М. Лупскоўскага запісанае апісаннем стыхій і забывае паказанне, як савецкія рыбакі дапамагаюць адзін аднаму ў бядзе.

Апавяданне А. Чэрнішэўскага псеўдаірыя мова. «У Намежы» І. Дуброўскага негэта называе апавяданнем; гэта хутчэй нарыс. Пісьменнік апавядае як сузіральнік. Сюжэт, па сутнасці, у творы няма.

Пазэі ў часопісе прадстаўлена бедна. Многія пазэічныя творы падобны адзін на другі, яны аднастайныя па тэматыцы, невыразныя па сваіх мастацкіх сродках, адзначаюць у сваіх выступленнях П. Панчанка і Б. Бур'ян.

Паранейшаму самым ацэнкам раздзела часопіса з'яўляецца крытыка і бібліяграфія, гаворыць Я. Герковіч. Сярод рэцэнзій ёсць такія, што не даюць уяўлення аб кнізе (рэцэнзія І. Сіўцова пра раман «Святое над Ліпскам» М. Паслядовіча, М. Лобана пра раман «У добры час» І. Шамякіна, Р. Аляксеева пра апавесць «Іркуціянка» М. Лобана, Р. Ярохіна пра зборнік «Ранняя вясна» М. Ракітнага).

У абмеркаванні часопіса прынялі ўдзел Я. Маўр, А. Кулакоўскі, П. Прыходзька, Я. Брыль, Ул. Карпаў, П. Броўка.

У СЕКЦЫІ ПРОЗЫ

Чарговае паседжанне секцыі прозы было прысвечана абмеркаванню новай апавесці Уладзіміра Шахаўца «Будзьце здаровы» — аб працоўных буднях медыцынскіх работнікаў.

З разглядам твора выступіў І. Шамякін, які адзначыў, што ўвогуле апавесць багата дадана, удала вылічаны некаторыя героі, многія раздзелы чытаюцца з захапленнем. Прыцягвае да сябе ўвагу

Кнігі пра творчасць Я. Купалы і Я. Коласа

У выдавецтва Акадэміі навук БССР вышла кніга В. Івашына «Янка Купала. Творчасць перыяду рэвалюцыі 1905 — 1907 гг.». Аўтар разглядае вытокі творчасці Я. Купалы, яе сувязь з літаратурна-грамадскім рухам таго часу і другія праблемы, звязаныя з раннім перыядам паэтычнай дзейнасці Я. Купалы. Спецыяльны раздзел прысвечаны літаратурна-эста-

Сустрэча з чытачамі

У раённым цэнтры Ружанскіх Брэскай вобласці адбыўся агульнагародскі вечар, прысвечаны барацьбе за мір.

З дакладам на тэму «Сілы міру растуць і мацнеюць» выступіў член Саветага Камітэта абароны міру Максім Танк. Затым

актуальнасць тэматыкі. Разам з гэтым, дакладчыкі адначасна рад істотных недахопаў твора. Некаторыя раздзелы апавесці носіць экзальціраваны характар, хаця і добра напісаны (першы дзень у школе, сустрэча Ніны і Сяргея са студэнтамі-рыбалоўцамі і інш.). Вобраз Сяргея атрымаўся незакончаным. Яму неабходна надаць больш дзейны характар. Некаторымі неабгрунтаванымі паводзімі калгаснікаў аб'яднэнца вобраз старымі сельскагаспадарчай арцелі Гарачуна.

М. Ткачоў у сваім выступленні гаворыць, што апавесць у цэлым атрымаўся цікава. Аднак у многіх месцах аўтар захапіў апісаннем падзей, замест таго, каб глыбей раскрыць вобразы герояў.

На думку М. Паслядовіча, новая апавесць Ул. Шахаўца з'яўляецца адным з лепшых твораў пісьменніка, калі толькі аўтар апусціць тыя раздзелы, якія арганічна не звязаны з сюжэтам, і надаць падзеям больш канфліктнасці.

Т. Хадкевіч адначасна добра назірліва напісаў пісьменніка, лёгкі гумар герояў твора, запамінальнасць многіх вобразаў. У творы, як заўважае Т. Хадкевіч, няма пэўнага акрэсленага часу.

Аб станоўчых і адмоўных якасцях новай апавесці Ул. Шахаўца гаварылі А. Кулакоўскі, Ул. Карпаў, І. Мележ і другія. Усе прамоўцы адначасна творчы рост пісьменніка.

У заключэнне паседжання выступіў аўтар, які аб'яўдзіў удзячы крытыцы заўвагі пры дапрацоўцы апавесці.

У СЕКЦЫІ САТЫРЫ І ГУМАРУ

На секцыі сатыры і гумару быў разгледзены зборнік апавяданняў і фельетонаў, які падрыхтаваны ў Дзяржаўным выдавецтве БССР да друку. У кніжку ўключаны празвішчы творы К. Крапівы, І. Шамякіна, Я. Брыля, А. Макавіча, А. Рылькі, М. Ракітнага і іншых аўтараў.

Удзельнікі абмеркавання выказаліся за тое, каб зборнік гумару і сатыры быў пацярпелы за лік гумарыстычных вершаў, баек і сатырычных аднаактовак.

Выпуск зборніка заплаваны на гэты год.

У СЕКЦЫІ ПАЭЗІІ

Секцыя паэзіі абмеркавала пытанне аб удзеле паэтаў у стварэнні масавай сучаснай савецкай песні. Старшыня Саюза савецкіх кампазітараў БССР Я. Цікоцкі заклікаў паэтаў прыняць актыўны ўдзел у напісанні новых тэкстаў на разнастайную тэматыку. Тэксты павінны быць здзелены не пазней 20 кастрычніка гэтага года. Для адбору тэкстаў абрана камісія ў складзе паэтаў К. Кірэнікі, А. Русака, Р. Няхаа, кампазітараў Ул. Алоўнікава і П. Падкавырава.

Пад такім загалюкам у нашай газеце 12 верасня была змешчана карэспандэжная ў якой крытыкавалася Галоўнае ўпраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР за дрэннае забеспячэнне школьнікаў вучэбнымі прыладамі. Як паведаміў начальнік Упраўлення тав. Ляноўскі, факты, прыведзеныя ў карэспандэнцыі, адпавядаюць справядліва. Аднак, замест таго, каб удзячы крытыку і прыняць неадкладныя меры, тав. Ляноўскі імкнецца ўсю віну за недавальнічае забеспячэнне вучняў перакласці на другія арганізацыі.

Галоўнае Упраўленне кнігагандлю са спазненнем звярнулася з просьбай аб вырабе лічылных палачак у Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. Міністэрства накіравала пісьмо ўпраўляючаму Бельблетрэта, які катэгорычна адмовіўся ад

іх вырабу. На гэтым і скончыліся клопаты тав. Ляноўскага аб школьных дапаможніках.

У артыкуле ўказвалася, што ў школах нехапае геаграфічных і гістарычных карт для вучняў. Але тав. Ляноўскі, відавочна, лічыць такое становішча нармальным, калі спасылцацца толькі на перавыкананне фінансаванага плана па продажы карт.

Няма ў магазінах асобных школьных дапаможнікаў. Вінаваты ў гэтым падпрямействе Белпромсовета і Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР, якія не выпускаюць тавары, патрэбныя школьнікам. Такое становішча нецярпіма. Галоўнае Упраўленне кнігагандлю павінна прыняць усе меры, каб выраб школьных дапаможнікаў быў арганізаваны на падпрямействах рэспублікі.

Пад такім загалюкам у нашай газеце 12 верасня была змешчана карэспандэжная ў якой крытыкавалася Галоўнае ўпраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР за дрэннае забеспячэнне школьнікаў вучэбнымі прыладамі. Як паведаміў начальнік Упраўлення тав. Ляноўскі, факты, прыведзеныя ў карэспандэнцыі, адпавядаюць справядліва. Аднак, замест таго, каб удзячы крытыку і прыняць неадкладныя меры, тав. Ляноўскі імкнецца ўсю віну за недавальнічае забеспячэнне вучняў перакласці на другія арганізацыі.

Галоўнае Упраўленне кнігагандлю са спазненнем звярнулася з просьбай аб вырабе лічылных палачак у Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. Міністэрства накіравала пісьмо ўпраўляючаму Бельблетрэта, які катэгорычна адмовіўся ад

іх вырабу. На гэтым і скончыліся клопаты тав. Ляноўскага аб школьных дапаможніках.

У артыкуле ўказвалася, што ў школах нехапае геаграфічных і гістарычных карт для вучняў. Але тав. Ляноўскі, відавочна, лічыць такое становішча нармальным, калі спасылцацца толькі на перавыкананне фінансаванага плана па продажы карт.

Няма ў магазінах асобных школьных дапаможнікаў. Вінаваты ў гэтым падпрямействе Белпромсовета і Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР, якія не выпускаюць тавары, патрэбныя школьнікам. Такое становішча нецярпіма. Галоўнае Упраўленне кнігагандлю павінна прыняць усе меры, каб выраб школьных дапаможнікаў быў арганізаваны на падпрямействах рэспублікі.

Пад такім загалюкам у нашай газеце 12 верасня была змешчана карэспандэжная ў якой крытыкавалася Галоўнае ўпраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР за дрэннае забеспячэнне школьнікаў вучэбнымі прыладамі. Як паведаміў начальнік Упраўлення тав. Ляноўскі, факты, прыведзеныя ў карэспандэнцыі, адпавядаюць справядліва. Аднак, замест таго, каб удзячы крытыку і прыняць неадкладныя меры, тав. Ляноўскі імкнецца ўсю віну за недавальнічае забеспячэнне вучняў перакласці на другія арганізацыі.

Галоўнае Упраўленне кнігагандлю са спазненнем звярнулася з просьбай аб вырабе лічылных палачак у Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. Міністэрства накіравала пісьмо ўпраўляючаму Бельблетрэта, які катэгорычна адмовіўся ад

іх вырабу. На гэтым і скончыліся клопаты тав. Ляноўскага аб школьных дапаможніках.

У артыкуле ўказвалася, што ў школах нехапае геаграфічных і гістарычных карт для вучняў. Але тав. Ляноўскі, відавочна, лічыць такое становішча нармальным, калі спасылцацца толькі на перавыкананне фінансаванага плана па продажы карт.

Няма ў магазінах асобных школьных дапаможнікаў. Вінаваты ў гэтым падпрямействе Белпромсовета і Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР, якія не выпускаюць тавары, патрэбныя школьнікам. Такое становішча нецярпіма. Галоўнае Упраўленне кнігагандлю павінна прыняць усе меры, каб выраб школьных дапаможнікаў быў арганізаваны на падпрямействах рэспублікі.

Помнік гераічнага мінулага

28 верасня 1708 года рускія войскі атрымалі поўную перамогу над шведамі, знішчыўшы ў раёне вёскі Лясная (Слаўгарадскі раён Магілёўскай вобласці) 16-тысячны корпус Левенгаўпта пры пераправе праз рэчку Лясная (цяпер — Штаўка). Былі захоплены шматлікія графеі: 44 сцягі, 17 гармат і ўсе асобы праціўніка з прадуктамі і зброяй. Вораг страціў толькі забітымі пад Лясной 8 тысяч чалавек і 500 чалавек калы Прапоўска. Увесь корпус Левенгаўпта, на дапамогу якога разлічваў Карл XII, перастаў існаваць.

Бітва гэта фактычна вырашыла лёс Палтаўскага сражэння, бо яна пазбавіла шведскую армію амуніцыі і зброі. Паводле слоў Пятра I, перамога пад Лясной была «матерью Полтавской баталий».

Перамога пад Лясной мела найвялікшае значэнне для ўсёй барацьбы рускіх войск супраць Карла XII. Згубішы назаўваж на падмацаванні і матэрыяльнае забеспячэнне, армія Карла XII была асуджана на непазбежную гібель.

У азнаменаванне 200-гадовага юбілею перамогі над шведамі 27 верасня 1908 г. каля вёскі Лясная быў усталяваны помнік (скульптар А. Обер). Помнік уяўляе сабой востраканечную скалу.

На вяршыні яе прымацаваны на шведскім сіягу са зламаным дрэўкам бронзавы арлоў у натуральную велічыню з распасцёртымі крыламі.

Недалёка ад помніка знаходзіцца каменная царква, пабудаваная тагасма ў памяць перамогі над шведамі. Царква ўпрыгожана мазаікай і адпаведнымі мемары-

яльнымі надпісамі, выкананымі ў старажытнаславянскім стылі. Гэтая гістарычная падзея знайшла адлюстраванне на гербе горада Чаусы. Пры зацверджанні герба ў 1778 годзе было запісана: «... в красном поле шпата, положенная крестообразно с мечом, соединенная лавровым венком, в память славной победы, одержанной над шведами в окрестностях сего города под Лесным».

С. ПАЛЕЕС.

Літаратурныя аб'яднанні студэнтаў

З пачаткам навучальнага года літаратурныя аб'яднанні студэнтаў пры вышэйшых навучальных установах сталіся актыўна свая творчую працу. Літаб'яднанне студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна налічвае звыш 20 маладых і пачынаючых пісьменнікаў, большасць з якіх змяшчаюць свае творы ў перыядычным друку. Сярод іх здымная літаратурная моладзь — Н. Гілевіч, Ул. Нязведскі, Г. Клячко, М. Арошка і другія.

На паседжанні аб'яднання маладыя паэты разгледзелі творчасць В. Тараса і М. Сушкевіча, а таксама абмеркавалі літаратур-

ную старонку, падрыхтаваную для шматтыражнай газеты «За сталініскай кадры».

Добра працуе літаратурны гурток пры Дзяржаўным політэхнічным інстытуце імя І. В. Сталіна. Члены літгуртка выпусцілі першы нумар гумарыстычна-сатырычнай газеты «Аса».

Літаратурны гурток педагагічнага інстытута імя М. Горькага падрыхтаваў да выпуску рупацкіны альманах «Першыя крокі». Рыхтуюцца да выпуску насяненнага газеты «Наша творчасць».

А. АЛІН.

Па слядах нашых выступленняў

„Пакуты школьніка“

Пад такім загалюкам у нашай газеце 12 верасня была змешчана карэспандэжная ў якой крытыкавалася Галоўнае ўпраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР за дрэннае забеспячэнне школьнікаў вучэбнымі прыладамі. Як паведаміў начальнік Упраўлення тав. Ляноўскі, факты, прыведзеныя ў карэспандэнцыі, адпавядаюць справядліва. Аднак, замест таго, каб удзячы крытыку і прыняць неадкладныя меры, тав. Ляноўскі імкнецца ўсю віну за недавальнічае забеспячэнне вучняў перакласці на другія арганізацыі.

Галоўнае Упраўленне кнігагандлю са спазненнем звярнулася з просьбай аб вырабе лічылных палачак у Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. Міністэрства накіравала пісьмо ўпраўляючаму Бельблетрэта, які катэгорычна адмовіўся ад

іх вырабу. На гэтым і скончыліся клопаты тав. Ляноўскага аб школьных дапаможніках.

У артыкуле ўказвалася, што ў школах нехапае геаграфічных і гістарычных карт для вучняў. Але тав. Ляноўскі, відавочна, лічыць такое становішча нармальным, калі спасылцацца толькі на перавыкананне фінансаванага плана па продажы карт.

Няма ў магазінах асобных школьных дапаможнікаў. Вінаваты ў гэтым падпрямействе Белпромсовета і Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР, якія не выпускаюць тавары, патрэбныя школьнікам. Такое становішча нецярпіма. Галоўнае Упраўленне кнігагандлю павінна прыняць усе меры, каб выраб школьных дапаможнікаў быў арганізаваны на падпрямействах рэспублікі.

Пад такім загалюкам у нашай газеце 12 верасня была змешчана карэспандэжная ў якой крытыкавалася Галоўнае ўпраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР за дрэннае забеспячэнне школьнікаў вучэбнымі прыладамі. Як паведаміў начальнік Упраўлення тав. Ляноўскі, факты, прыведзеныя ў карэспандэнцыі, адпавядаюць справядліва. Аднак, замест таго, каб удзячы крытыку і прыняць неадкладныя меры, тав. Ляноўскі імкнецца ўсю віну за недавальнічае забеспячэнне вучняў перакласці на другія арганізацыі.

Галоўнае Упраўленне кнігагандлю са спазненнем звярнулася з просьбай аб вырабе лічылных палачак у Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. Міністэрства накіравала пісьмо ўпраўляючаму Бельблетрэта, які катэгорычна адмовіўся ад

іх вырабу. На гэтым і скончыліся клопаты тав. Ляноўскага аб школьных дапаможніках.

У артыкуле ўказвалася, што ў школах нехапае геаграфічных і гістарычных карт для вучняў. Але тав. Ляноўскі, відавочна, лічыць такое становішча нармальным, калі спасылцацца толькі на перавыкананне фінансаванага плана па продажы карт.

Няма ў магазінах асобных школьных дапаможнікаў. Вінаваты ў гэтым падпрямействе Белпромсовета і Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР, якія не выпускаюць тавары, патрэбныя школьнікам. Такое становішча нецярпіма. Галоўнае Упраўленне кнігагандлю павінна прыняць усе меры, каб выраб школьных дапаможнікаў быў арганізаваны на падпрямействах рэспублікі.

Пад такім загалюкам у нашай газеце 12 верасня была змешчана карэспандэжная ў якой крытыкавалася Галоўнае ўпраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР за дрэннае забеспячэнне школьнікаў вучэбнымі прыладамі. Як паведаміў начальнік Упраўлення тав. Ляноўскі, факты, прыведзеныя ў карэспандэнцыі, адпавядаюць справядліва. Аднак, замест таго, каб удзячы крытыку і прыняць неадкладныя меры, тав. Ляноўскі імкнецца ўсю віну за недавальнічае забеспячэнне вучняў перакласці на другія арганізацыі.

Галоўнае Упраўленне кнігагандлю са спазненнем звярнулася з просьбай аб вырабе лічылных палачак у Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. Міністэрства накіравала пісьмо ўпраўляючаму Бельблетрэта, які катэгорычна адмовіўся ад

іх вырабу. На гэтым і скончыліся клопаты тав. Ляноўскага аб школьных дапаможніках.

У артыкуле ўказвалася, што ў школах нехапае геаграфічных і гістарычных карт для вучняў. Але тав. Ляноўскі, відавочна, лічыць такое становішча нармальным, калі спасылцацца толькі на перавыкананне фінансаванага плана па продажы карт.

Няма ў магазінах асобных школьных дапаможнікаў. Вінаваты ў гэтым падпрямействе Белпромсовета і Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР, якія не выпускаюць тавары, патрэбныя школьнікам. Такое становішча нецярпіма. Галоўнае Упраўленне кнігагандлю павінна прыняць усе меры, каб выраб школьных дапаможнікаў быў арганізаваны на падпрямействах рэспублікі.

У краінах народнай дэмакратыі

МАСТАЦКАЯ ВЫСТАўКА У ПЕКІНЕ

У парку Бэйхай у Пекіне адкрылася Усекаітэйская выстаўка жывапісу. На выстаўцы прадстаўлена 245 карцін мастакоў Пекіна, Шанхая, Мукдэна і іншых гарадоў. Побач з карцінамі такіх вядомых майстроў жывапісу, як Цзян Чжа-го, Е Цяньюй і Цзі Бай-шы, на выстаўцы экспануюцца палотны маладых мастакоў. Вялікае месца займаюць карціны, выкананыя ў традыцыйным кітайскім стылі.

У карцінах шырока адлюстравана новае жыццё кітайскага народа, яго радасная праца на свабоднай зямлі, любоў і павага народа да свай арміі і адважных кітайскіх дзябрахавнікаў, якія змагаліся за незалежнасць Карэі.

МІЖНАРОДНЫ КОНКУРС НА ЛЕПШУЮ МАДЭЛЬ ВЕРХНЯГА АДЗЕННЯ

У Чэхаславакіі скончыўся Міжнародны конкурс на лепшую мадэль верхняга адзення. У ім прынялі ўдзел дэлегацыі СССР, Чэхаславакіі, Венгрыі, Германскай дэмакратычнай рэспублікі, а таксама наглядальнікі з Польшчы і Румыніі.

Кожная краіна прывезла на конкурс па 48 мадэляў, якія ацэньваліся па колькасці патрачанага матэрыялу і па якасці выканання. Апрача гэтага, давалася эстэтычная ацэнка адзення.

Мадэлі былі раздзелены на 3-х тэм: чалавек на працу, у біту і на адпачынку. Першае месца на конкурсе заняў Савецкі Саюз, набраўшы 13.200 ачкоў. На 2-м месцы Венгрыя — 11.111 ачкоў.

КУЛЬТУРНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА БАЛГАРЫІ З СССР І КРАІНАМІ НАРОДНАЙ ДЭМАКРАТЫІ

Адной з форм культурнага супрацоўніцтва Балгарыі з СССР і краінамі народнай дэмакратыі з'яўляецца абмен студэнтамі. Штогод балгарскія юнакі і дзяўчаты, якія выдатна закончылі школы, накіроўваюцца на вучобу ў дружэственыя краіны.

У 1953-54 навучальным годзе ў СССР будзе навукашча многа балгарскіх студэнтаў і аспірантаў. Сярод іх — ініцыятар ваджэння цяжкавагавых састваў Герой Соцыялістычнай Працы Пеню Генчуў, знатная ткачыца Тодарэва і другія.

ТРЭЦІ З'ЕЗД ТАВАРЫСТВА ДРУЖБЫ АЛБАНІІ З СССР

У Тыране адбыўся трэці з'езд Таварыства дружбы Албаніі з СССР, на якім прысутнічала 400 дэлегатаў. У рабоце з'езда прынялі ўдзел прарадыр албанскага народа Эдвер Ходжа, члены ўрада Албаніі і

Воклады кніг беларускіх пісьменнікаў, выданыя ў краінах народнай дэмакратыі. На адмычку (алева направа): «У Забалотці дзее» Я. Брыля — на чэшскай і венгерскай мовах, «Вершы» П. Броўкі — на румынскай мове.

дэлегацыя дзясчоў савецкай культуры на чале з пісьменнікам В. Кажэўнікам.

З дакладам аб дзейнасці Таварыства выступіў старшыня Бедры Спакну. За тры гады, сказаў дакладчык, было праведзена 43 тысячы канферэнцый і мітынгаў, адкрыта 9750 выставак аб СССР, распушчана 32 тысячы савецкіх кніг. Колькасць членаў Таварыства вырасла да 210 тысяч.

ПАМЯЦІ КАПЕРНІКА

У Празе быў перададзены польскай урадавай дэлегацыі арыгінал працы Нікалая Каперніка аб руху нябесных цел, які на працягу некалькіх соцень гадоў захоўваўся ў Чэхаславакіі.

Міністр вышэйшых навучальных устаноў Чэхаславакіі Владзіслаў Штол адначасна, што ўсё прагрэсіўнае чалавецтва шануе памяць вялікага сына польскага народа, які належыць да слаўнай племды людзей Адраджэння.

ФЕСТЫВАЛЬ КІНАФІЛЬМАЎ

У Пхеньяне скончыўся фестываль кінафільмаў краін народнай дэмакратыі. Штодзёна на працягу тыдня каля 3 тысяч жыхароў горада абараліся ў адкрытым кінатэатры на гары Моранбон. Былі паказаны польскія мастацкія фільмы «Незакораны горад», чэхаславацкі — «Пакаража», балгарскі — «Наша зямля» і другія.

З вялікай цікавасцю жыхары аднаўдзенага горада глядзелі дакументальныя фільмы, якія апавядаюць аб будаўніцтве новага жыцця ў краінах народнай дэмакратыі. Цёпла быў спатканы фільм «Клопаты аб дзясчох», у якім паказана шчаслівае жыццё карэйскіх дзясчох-сірот у Балгарыі.